

Yeni Türk Edebiyatına Giriş 1 - 4. Ünite Özeti

-[YENİ TÜRK EDEBİYATI]-

-[ÜNİTE 4 YENİ TÜRK EDEB.TÜRLER]-

şekil yönünden divan edeb. Etkisinden kurtulamayan Tanzimat şiiri Fransızcadan yapılan çevirilerle kabuğunu kırmaya başlar.

(Not).Tanzimat döneminde birçok değişen şiirde içeriktir

-[ŞEKİL DEĞİŞİKLİKLERİ]-

1). Şinasi, Lamartine'in Meditations'undan çevirdiği 'ilahi, münacaat, eşek ile tilki hikayesi, arzı muhabbet' manzumelerinde yeni şekil denemelerine girişir

2). Şinasi, klasik nazım şekillerinde bazı oynamalar yapar.nesip ve girizgah bölümlerini kaldırıp doğrudan methiyeye geçme, kasidede mesnevi tarzını kullanma gibi..

3). Ethem Pertev Paşa, Victor Hugo'dan yaptığı Tılf-ı Naim çevirisiyle ottava rima nazım şeklini tanıtır. (Önemli Not: ottava rima nazım şeklini daha sonra Recaizade Ekrem ve Abdülhak Hamit 'makber' şiirinde kullanmıştır.)

4). Aruz vezniyle birlikte Hece vezni de kullanılmaya başlanır.Ayrıca aruz vezninde klasik yapının da zorlandığı görülür.

5). Kafiye eski önemini kaybeder kafiyesiz şiirler yazılır. Klasik kafiye anlayışının kırılması özellikle kafiyenin göz için mi kulak için mi tartışmasıyla yeni bir boyut kazanır

Not):abdülhak Hamit belirli kalıplar yerine uydurduğu kalıpları kullanmıştır.

Not):ilk şiir çevirisi tercüme i manzume (Şinasi)

-[İÇERİK DEĞİŞİKLİKLERİ] -

1). Bu dönemin en önemli en genel değişimi parça güzelliğinden bütün güzelliğine geçiştir.bunda konu birliğin düşüncesinin yaygınlaşmasının çok büyük bir etkisi vardır.

2). içerik alabildiğine genişler.insanın iç alemiyle dış dünya bütün gerçekliğiyle şiire girer.bunda recaizade m. Ekrem in etsi fazladır. Recaizade insanın kendini tabiatta idrak etmesi gerektiğini söylüyor.

3). değişen sosyal ve kültürel hayatın etkisiyle yeni düşünce ve kavramlar şiirde işlenmeye başlanır.(hürriyet vatan eşitlik adalet vatan millet irade kanun medeniyet)

4). Tanzimat şiirleri temalar bakımından birlik göstermez: Şinasi klasik, Namık romantik, Ziya Paşa felsefik yaklaşımlarla ön plana çıkarken ; diğerleri daha çok küçük ve günlük hassasiyetleri taşırlar.

5). şiiri halk diline yaklaştırma çabalarında başarılı olamazlar .ama Şinasi , namık kemal ve Ziya Paşa'nın bu konudaki çabaları önemlidir. Şinasi zaman zaman şiirlerinin altına 'Lisanı avam üze veya safi türkçe ' başlıkları koyar.bu alt başlıktaki tutum şinasinin şiirlerine somut olarak yansır yani şiir dilini bir nebze olsun sadeleştirir.şinasi bu şiirlele Namık kemal çok etkilemiştir.

6). şiir dilinin halk diline yaklaşması konusunda teorik en önemli yazı ise Ziya Paşa'nın şiir ve inşaa adlı makalesidir.

- [ERCÜMEN İ ŞUARA] -

1. ercümeni şuarada yer alan isimler: hersekli arif hikmet bey ,lefkofçalı galip , Osman şems efendi, mehmer lebib efendi, koniçeli Musa nasım paşa, ibahim helet bet, recaizade Mehmet celal bey, deli hikmet , Üsküdarlı hakkı bey, Mustafa izzet efendi , Namık kemal ,ziya paşa (en gençleri Namık kemal 21.)

- ERCÜMEN İ ŞUARA'NN NİTELİKLER -

1). tanzimat dönemi sonrası oluşan eskiye bağlı bir şiir topluluğudur.

2). 1861 de oluşan bu meclis Avrupalı anlamda ilk edebi topluluk olarak kabul edilir.

3). namık ve Ziya Paşa meclisin en genç şairleridir.

- NESİR -

1). türk edebiyatında Avrupalı anlamda nesrin ortaya çıkışı tanzimatla birlikte.

2). bu türün ortaya çıkışında gazeteler öncülük görevini üstlenir.

- TANZİMATLA NESİRİN GELİŞİMİ -

1). nesir türünün gelişmesinin arka planında hikaye ve roman vardır. Tanzimata kadar duygularını ve düşüncelerini daha çok şiirle dile getiren hatta düzyazıda bile süse kaçan türk edebiyatçıları bu türü taklitler ve çeviriler sayesinde 1870 li yıllardan sonra fark etmeye başlarlar.

2). eski türk edebiyatında romanın yerini manzum ve mensur hikayeler tutar.

- [ARA DÖNEM ESERLERİ] -

1). ne halk hikayesi dediğimiz nede gerçek hikaye dediğimiz arada kalmış eserlerdir.

2). muhayyelatı aziz efendi: 1876 da Giritli aziz efendi tarafından yazılan eserde başta binbir gece olmak üzere yaralandığı kaynakları belirtir.

3). müsameretname: emin Nihat beyin yazdığı eser binbir gece masalları ile decameronu yansıtır.

4). sergüzeşti kalyopi: 1873 de t.abdi nin yazdığı eser istanbulda halk arasında anlatılan bir hikayenin aktarımıdır.

5). kıssadan hisse: 1870 de Ahmet Mithat efendi tarafından yayımlanan bu eserdeki hikayelerin bir kısmı aisopos ve fenelon dan çeviri bir kısmıda yerli hikayelerdir.

6). Letaifi Rivayat: 1870 te Ahmet Mithat efendinin yayımladığı ve Avrupai türk hikayeciliğinin başlangıcı kabul edilen bu eser 28 hikeyeden oluşur.

7). akabi hikayesi: (vartan paşa)

. temaşai dünyası: (evangelios misaidilis)

Not): son iki eser ermeni alfabesi ile basılmıştır.

-[AVRUPAI ESERLERİ] -

1). Taaşuk-ı Talat ve Fitnat: 1872 de Şemsettin sami tarafından yazılan bu eser ilk yerli romanımızdır.1872-73 yılları arasında Hadika gazetesinde yayımlanmıştır.konusu kız çocuklarının eğitimi ile görücü usulüyle evlendirilmesidir . eser kelime kadrosu ve anlatım tekniği bakımından eski edebiyatın etkisinden kurtulamamıştır.

2). İntibah: Namık kemal tarafından yazılmış ve ilk edebi romanımızdır. Eserde hançerli hanım hikaye i garibesi ile kamelyalı kadın etkilenimleri görülür.konusu kahramanı ali bey'in şahsında aşkın toy bir insanda meydana getirdiği olumsuzluklardır.

3). Cezmi: Namık kemal yazmıştır. İlk tarihi romandır.victor hugo'nun etkisi görülür.ayrıca celal mukaddimesi (makalesi) ile roman kahramanın tanımı yapıp roman türünün türk edebiyatında anlaşılması açısından önemli bir adım atar.

4). Felatun bey ile rakım efendi: Ahmet Mithat efendi yazmıştır. Konusu yanlış batılaşmadır. Rakım efendi karakteri bizzat Ahmet mithattır.

5). Araba sevdası: recaizade Mahmut Erkemin eseridir.1896 da serveti fünun dergisinde resimli olarak yayımlanmıştır.ilk realist türk romanıdır.eserin olay örgüsü , kahramanı miras yedi paşa çocuğu bihruz beyin alafrangalığıyla alay etme üzerine kuruludur.eserde iç konuşma ve bilinç akımı tekniği ilk defa kullanılmıştır.

6). Sergüzeşt: samipaşazade Sezai nin eseridir.dilber adında esir bir kızın acıklı hikayesini anlatır.

7). Zehra:nabızade nazımın eseridir.1896 serveti fünun dergisinde yayımlanmıştır. İlk psikolojik roman denemesidir.romanda zebgin bir tüccar kızın hikayesi anlatılmaktadır.

. Karabibik:nabızade nazım yazmıştır. İlk köy romanıdır.

- TİYATRO –

NOT) batı tartızı tiyatro bizde tanzimattan sonra görülmeye başlar.

2). Eserler sahnede oynanmak için yazıldığından dilin sadeleşmesine katkıda bulunur.

3). Tanzimat dön. Türk ede. Tiyatro bahsiyle ilgili ilk teorik yazılardan biri Namı kemale aittir.

-TİYATRONUN TÜRK KÜL. KABUL GÖRMESİNİN ETKENLERİ-

1). Avrupadan gelen tiyatro temsilcilerinin ‘beyoğlu naum tiyatrosunda’ sahne alması ve bunların ceridei havadis gazetesinde yayımlanması.

2). Mıgırdıç beşiktaşlıyan’ın idaresinde bir gurubun oyunlar sergilemesi

3). Arakel altündürü’nin Şark tiyatrosunu kurması

4). Avrupai anlamda türk tiyatrosu güllü agop’un kurduğu Osmanlı tiyatrosuyla ortaya çıkar.bu tiyatro gedikpaşa tiyatrosunda Türkçe oyunlar sahnelemeye başlar

- [İLK TİYATRO ESERLERİ] -

1).Şair evlenmesi: Şinasi ye aittir. Görücü usulü ile evlenmeyi konu edenmiştir.batı tarzı ilk tiyatro eseridir.tercümanı ahval gazetesinde yayımandı.bu oyunda karagöz ve orta oyunu geleneği kullanılmıştır.sade bir dil içerir.komik unsurlar konu edinir.

2).Ali Haydar: bizde ilk trajedi yazarıdır.’sergüzeşti Perviz’ ve ‘sasaniyan hükümdarlarından ikinci arsasın sergüzeşti’ tiyatro eserleridir.

3).Direktör Ali Bey: Misafiri İstiklal , kokana yatıyor , geveze berber , letafe.Moliereden yaptığı çevirisi ise ‘Ayyar Hamza’dır

4).Ahmet Vefik Paşa: Moliereden yaptığı çevirilerle öne çıkar. Nesir çevirileri: ‘tabibi aşk, zoraki tabip, azarya, zor nikahi , merakı , pırpır kibar , dekbazlık’ Manzum çevirileri: Savruk ; kocalar mektebi , kadınlar mektebi , adamcıl, don civani,okumuş kadınlar , anfişali aşk , duduğuşlar.

5).Namık kemal: ilk tiyatro teorisyenimizdir. Vatan yahut silistre , gülnihal , kara bela , zavallı çocuk, akif bey , Celalettin harzemşah.

Not) : vatan yahut silistre sahnelenen ilk tiyatrodur. O dönem en çok yankı uyandıran eserdir. Gedikpaşa tiyatrosunda oynanmıştır.

- [TEORİ VE ELEŞTİRİ] -

1).edebiyat tarihimizde ilk tartışma Ruznamei ceridei havadis ile tasfiri efkar gazeteleri arasında çıkar.şinaside bu tartışmanın içindedir.

2).Şinasi den sonra eleştiri alanında Namık kemal gelir.namık kemal edebiyatımızın ilk eleştiricisidir. ‘lisani Osmani edebiyatı hakkında bazı mülahazatı şamildir ‘ adlı makalesiyle dil promlerini ele alıp eleştirmiştir.eski edebiyatı eleştirmiş ve yeni edebiyatın nasıl olması gerektiğini ele almıştır. ‘tahribi harabat , irfan paşaya mektup , takip , bahari daniş , Renan müdafaaamesi , mukaddime celal , intibah mukaddimesi’’ eleştirileridir.

3).Ziya paşa : şiir ve inşa makalesiyle divan edebiyatını reddedip halk edebiyatını savunur. Harabat makalesinde ise tam tersini söyleyerek divan edebiyatını savunup çelişkiye düşünce Namık kemal tarafından tahribi harabat eseriyle eleştirilir.

4). Ahmet Mithat efendi: Dekadanlık tartışmasına yol açar.

5).Abdülhah Hamit : eleştirilerini sanatlı bir dille şiir yazarak dile getirir.

6). Rezaizade Ekrem: talimi edebiyat, zenzeme, takdiri Elhan , eleştirileridir. Serveti fünün edebiyatının oluşumunda önemli tartışmalara girişir ve üstad lakabını alır.

7).Muallim Naci: rezaizadenin zenzeme yazısına demdeme eleştirisiyle karşılık verir. ‘ıslahatı edebiye’ diğer eleştirisidir.

.Mizancı murat ve ilk pozitivist yazar Beşir fuat’ da eleştiri yazmıştır.

AOFDersleri.com